

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 121/08-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. júla 2008 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho o sťažnosti MVDr. J. V., T., a Mgr. Ľ. M., R., zastúpených advokátom Mgr. R. H., N., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 150/1992 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo MVDr. J. V. a Mgr. Ľ. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 150/1992 porušené bolo.

2. MVDr. J. V. a Mgr. Ľ. M. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie každému v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiatisíc slovenských korún), ktoré im je Okresný súd Martin p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. MVDr. J. V. a Mgr. Ľ. M. p r i z n á v a úhradu trov konania v sume 12 850,40 Sk (slovom dvanásťtisícosemstopäťdesiat slovenských korún a štyridsať halierov), ktoré im je Okresný súd Martin p o v i n n ý zaplatiť na účet advokáta Mgr. R. H. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. marca 2008 faxom doručená sťažnosť MVDr. J. V., T., a Mgr. Ľ. M., R. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom Mgr. R. H., N., ktorú doplnili písomným podaním doručeným 25. marca 2008. Sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 150/1992.

Zo sťažnosti vyplýva, že predmetom súdneho konania je rozhodovanie o žalobe o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, ktorú podala 12. augusta 1992 E. Š. (ďalej len „navrhovateľka“) proti A. V., matke sťažovateľov, (ďalej len „odporkyňa“). Po smrti odporkyne (30. augusta 2006) sa stali účastníkmi konania sťažovatelia. Napriek tomu, že konanie trvá už viac ako 15 rokov, okresný súd do podania sťažnosti o žalobe meritórne nerozhodol.

Sťažovatelia poukázali na to, že okresný súd vykonával úkony v ich veci s prieťahmi, niektoré úkony bolo treba pre plynutie času opakovať (trikrát bol ustanovený znalec na vypracovanie znaleckého posudku týkajúceho sa hodnoty nehnuteľností), a dopúšťal sa aj

procesných chýb pri rozhodovaní, ktoré viedli k zrušeniu jeho rozhodnutí druhostupňovým súdom a vráteniu veci na nové rozhodnutie.

Sťažovatelia preto žiadajú, aby ústavný súd o ich veci takto rozhodol:

„1) Základné právo MVDr. J. V. a Mgr. L. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom v Martine v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 150/1992 porušené bolo.

2) Okresnému súdu Martin prikazuje, aby v konaní sp. zn. 10 C 150/1992 konal bez zbytočných prieťahov.

3) MVDr. J. V. priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 200 000,- Sk (slovom dvestotísíc korún slovenských), ktoré mu je Okresný súd Martin povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.

4) Mgr. L. M. priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 200 000,- Sk (slovom dvestotísíc korún slovenských), ktoré jej je Okresný súd Martin povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.

5) Okresný súd Martin je povinný nahradiť MVDr. J. V. a Mgr. L. M. trovy právneho zastúpenia vo výške 12.850,40 Sk (2 úkony á 2.540,- Sk x 2 (za každého sťažovateľa) = 10.160,- Sk + 19 % DPH (1.930,40 Sk) = 12.090,40 Sk + 2 x 2 x paušálna náhrada á 190,- Sk) na účet právneho zástupcu Mgr. R. H., Tatra banka č. ú. 2626806005/1100.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 121/08-14 z 10. apríla 2008 ju podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

Podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde prerokoval ústavný súd vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovatelia podaním doručeným 27. mája 2008, ako aj okresný súd vo vyjadrení doručenom 5. júna 2008 vyslovili súhlas s upustením od ústneho

pojednávania a vzhľadom na predmet konania nemohlo ústne pojednávanie prispieť k ďalšiemu objasneniu veci.

Okresný súd vo svojom stanovisku k sťažnosti sp. zn. Spr 472/08 z 28. mája 2008 odkázal na svoje vyjadrenie, ktoré podal vo veci vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1974/07, a v nadväznosti naň uviedol prehľad úkonov v konaní nasledujúcich od 20. novembra 2007 až do vyhlásenia rozsudku 25. marca 2008, resp. do 30. mája 2008, dokedy bola opatrením predsedníčky okresného súdu predĺžená lehota na vypracovanie a odoslanie písomného vyhotovenia rozhodnutia. K meritu sťažnosti okresný súd uviedol:

„Ústavnú sťažnosť nepovažujeme za dôvodnú, vo veci sa plynule konalo, súd vykonával úkony smerujúce k vydaniu meritórneho rozhodnutia vo veci. Do úvahy je potrebné podľa nášho názoru vziať najmä určitú skutkovú zložitost' (nutnosť nariadiť znalecké dokazovanie, napäté príbuzenské vzťahy medzi účastníkmi a ich vplyv na priebeh konania), ako aj určitý stupeň právnej zložitosti posudzovanej veci vyplývajúcej z jej predmetu.“

Ústavný súd zaslal stanovisko okresného súdu právnenému zástupcovi sťažovateľov, ktorý naň reagoval vyjadrením doručeným 30. júna 2008, v ktorom poukázal, že vec nie je právne ani fakticky mimoriadne zložitá, sťažovatelia svojím správaním nespôsobili zbytočné prieťahy a k porušeniu ich základného práva došlo výlučne postupom okresného súdu, a to v dôsledku jeho nečinnosti ako aj nesprávneho postupu, ktorý nevedol k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov, a preto je sťažnosť dôvodná.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 10 C 150/1992 ústavný súd zistil tento priebeh konania:

Dňa 12. augusta 1992 podala navrhovateľka okresnému súdu žalobu o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam proti odporkyni A. V. Na pojednávaní konanom 16. novembra 1992 bolo nariadené znalecké dokazovanie na ocenenie predmetných nehnuteľností a posúdenie možnosti ich reálnej deľby znalcom Ing. J. B.

Ustanovený znalec odmietol vypracovať znalecký posudok z dôvodu pracovnej zaneprázdnenosti, a preto okresný súd 3. februára 1994 zrušil svoje rozhodnutie zo 16. novembra 1992 a za znalca ustanovil Ing. M. V., ktorý predložil znalecký posudok 17. marca 1994 (nehnutel'nosti ocenil sumou 173 246 Sk a vzhľadom na nemožnosť reálnej deľby rodinného domu č. 42 v Dubovom reálne delenie nehnuteľnosti neodporučil, reálna deľba pozemku – ornej pôdy o výmere 1533 m² je podľa znalca možná). Na pojednávaní 25. apríla 1994 sa účastníci vyjadrili k znaleckému posudku a pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom vypracovania znaleckého posudku znalcom z odboru geodézie na vyhotovenie geometrického plánu podľa návrhov účastníkov. Uznesením z 27. apríla 1994 okresný súd ustanovil za znalca Ing. J. M. a 30. mája 1994 mu zaslal spis.

Okresný súd 26. februára 1996 žiadal znalca o podanie informácie o stave znaleckého dokazovania. Znalec 1. marca 1996 okresnému súdu oznámil, že po zadovážení potrebných podkladov od Správy katastra v Martine dvakrát navštívil navrhovateľku, ktorá mu však nedovolila vykonať potrebné zamerania, preto vrátil súdny spis späť okresnému súdu bez podania znaleckého posudku. Okresný súd 5. marca 1996 žiadal právneho zástupcu navrhovateľky o oznámenie, či nedošlo k dohode a či navrhovateľka trvá na podanom návrhu. Podanie informácie okresný súd urgoval 22. marca 1996 a 16. apríla 1996. Navrhovateľka 16. apríla 1996 oznámila okresnému súdu, že trvá na podanom návrhu a k mimosúdnej dohode nedošlo. Okresný súd 8. mája 1996 ustanovil za znalca Ing. P. S.. Navrhovateľka 22. mája 1996 namietala ustanovenie nového znalca. Okresný súd ju 29. mája 1996 vyzval na oznámenie dôvodov. Uznesením z 3. septembra 1996 okresný súd nevyhovel námietkam navrhovateľky. Súdny spis bol zaslaný 20. novembra 1996 znalcovi, ktorý ho 25. novembra 1996 vrátil späť, lebo znalecký posudok nemohol vyhotoviť z dôvodu nevyhovujúceho zdravotného stavu (vykonáva už len kancelárske práce). Okresný súd uznesením z 29. novembra 1996 ustanovil za znalca Z. H. a súdny spis mu zaslal 18. decembra 1996. Znalec vrátil súdny spis 31. decembra 1996 späť, pretože kvôli ochoreniu nemohol vypracovať predmetný znalecký posudok.

Navrhovateľka 2. januára 1997 okresnému súdu oznámila, že sa s odporkyňou „osobne medzi sebou v uvedenej veci dohodli“. Okresný súd uznesením z 10. januára 1997

konanie zastavil. Odporkyňa napadla 20. januára 1997 uznesenie o zastavení konania odvolaním a tvrdila, že žiadnu dohodu s navrhovateľkou neuzavrela, okresný súd nemal bez jej vyjadrenia k informácii navrhovateľky rozhodovať, a so späťvzatím návrhu nesúhlasila. Súdny spis bol 10. februára 1997 doručený Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) na odvolacie konanie. Dňa 30. júla 1997 bolo okresnému súdu doručené uznesenie krajského súdu z 27. februára 1997, ktorým bolo prvostupňové rozhodnutie zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie. Okresný súd 31. júla 1997 vyzval navrhovateľku, aby oznámila, či svoj návrh na začatie konania berie späť a v akom rozsahu. Odporkyňa 12. septembra 1997 oznámila, že so späťvzatím návrhu nesúhlasí. Okresný súd 8. októbra 1997 ustanovil za znalca Ing. J. L. a 28. októbra 1997 mu zaslal súdny spis. Okresnému súdu bol 26. mája 1998 doručený znalecký posudok, v ktorom znalec reálne vyčlenil 1/3 spoluvlastníckeho podielu odporkyne.

Okresný súd 17. júla 1998 zaslal znalecký posudok právnym zástupcom účastníkov konania na vyjadrenie. Odporkyňa 10. augusta 1998 oznámila, že nemá pripomienky k znaleckému posudku. Okresný súd 14. augusta 1998 určil termín pojednávania na 11. september 1998. Navrhovateľka 21. augusta 1998 žiadala termín pojednávania odročiť (chcela si určiť nového právneho zástupcu a v stanovený deň mala kardiologické vyšetrenie). Okresný súd 27. augusta 1998 zrušil určený termín pojednávania. Navrhovateľka 27. augusta 1998 vrátila okresnému súdu znalecký posudok, s ktorým nesúhlasila, lebo „... *obmedzuje ľudské práva a vážne narušil zákon, tak ako aj súd, ktorý protiprávnym rozhodnutím porušil zákon*“, citované závery však bližšie nekonkretizovala.

Okresný súd 17. februára 1999 žiadal navrhovateľku, aby oznámila, kto ju bude v spore zastupovať. Navrhovateľka zásielku neprevzala, a preto okresný súd 19. apríla 1999 požiadal Mestskú políciu v Turčianskych Tepliciach o doručenie prípisu. Okresný súd 16. septembra 1999 požiadal navrhovateľku o oznámenie, či trvá na návrhu, alebo ho berie späť, keď nereaguje na opakované prípisy. Právna zástupkyňa odporkyne 15. novembra 1999 navrhla súdu vychádzať z vypracovaných znaleckých posudkov a rozhodnúť v merite veci.

Okresný súd 23. marca 2000 vyzval právnu zástupkyňu, aby svoje podanie z 15. novembra 1999 bližšie špecifikovala. Výzvu zopakoval 17. mája 2000 a 7. júla 2000 už pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty. Na uvedené výzvy reagovala právna zástupkyňa odporkyne návrhom na rozhodnutie 18. júla 2000. Navrhovateľka 2. októbra 2000 žiadala zaslať znalecký posudok a geometrický plán vypracovaný znalcom Ing. L. a 3. októbra 2000 navrhla zmenu petitu pôvodného návrhu. Znalecký posudok bol navrhovateľke doručený 13. októbra 2000. Odporkyňa 24. októbra 2000 so zmenou návrhu navrhovateľky nesúhlasila. Okresný súd 26. októbra 2000 predložil krajskému súdu na rozhodnutie námietku zaujatosti zákonnej sudkyne a všetkých sudcov okresného súdu podanú navrhovateľkou 27. septembra 2000. Keďže v súdnom spise sa predmetná námietka nenachádzala, krajský súd vrátil 23. januára 2001 súdny spis bez meritórneho rozhodnutia okresnému súdu späť.

Doplnený súdny spis bol 14. februára 2001 predložený krajskému súdu. Uznesenie krajského súdu z 29. marca 2001, ktorým nebola zákonná sudkyňa vylúčená z rokovania a rozhodovania predmetnej veci, bolo doručené okresnému súdu 6. júla 2001. Odporkyňa v roku 2001 a 2002 (27. februára 2001, 28. marca 2001, 25. apríla 2001, 24. septembra 2001, 9. mája 2002, 24. júla 2002) urgovala pokračovanie v konaní.

Okresný súd 25. júla 2002 určil termín pojednávania na 11. september 2002. Pojednávanie konané 11. septembra 2002 bolo odročené na 23. október 2002 s tým, že znalec Ing. M. V. bude požiadaný, aby upravil znalecký posudok č. 5/94 týkajúci sa určenia všeobecnej ceny nehnuteľností podľa metodického pokynu Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky zo 6. apríla 1998 v lehote do 2. októbra 2002. Znalec predložil okresnému súdu 30. septembra 2002 nový znalecký posudok (č. 64/2002), ktorý bol účastníkom konania zaslaný 4. októbra 2002. Navrhovateľka 8. októbra 2002 nahliadla do súdneho spisu a požiadala o odročenie termínu pojednávania. Okresný súd 10. októbra 2002 určil nový termín pojednávania na 27. november 2002. Odporkyňa 21. októbra 2002 oznámila, že nemá námietky k znaleckému posudku. Okresnému súdu bolo 6. novembra 2002 doručené podanie navrhovateľky zo 4. novembra 2002 adresované Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), ktorého obsahom boli pripomienky

k opätovnému nariadeniu znaleckého dokazovania, znaleckému posudku č. 65/94 a návrh na prikázanie veci inému súdu. Súdny spis sp. zn. 10 C 150/92 bol 18. novembra 2002 doručený najvyššiemu súdu na rozhodnutie o návrhu na prikázanie veci inému súdu. Navrhovateľka 21. novembra 2002 uhradila v kolokoch súdny poplatok za návrh (doručený súdu 28. novembra 2002). Okresnému súdu bol 28. novembra 2002 späť vrátený súdny spis s návrhom ako predčasne predložený, lebo k návrhu nebol predložený dôkaz o úhrade súdneho poplatku, v spise sa nenachádzalo vyjadrenie odporkyne k návrhu a nebolo uvedené, ktorému súdu(om) navrhovateľka žiada vec prikázať.

Navrhovateľka 21. februára 2003 okresnému súdu oznámila, že navrhuje vec prikázať súdom mimo Žilinského kraja. Súdny spis bol opäť predložený najvyššiemu súdu 11. marca 2003. Okresnému súdu bolo 7. mája 2003 doručené uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. Ndc 132/03 z 27. marca 2003, ktorým nebolo návrhu navrhovateľky na prikázanie veci inému súdu vyhovené. Okresný súd 31. júla 2003 nariadil pojednávanie na 2. október 2003. Navrhovateľka 30. septembra 2003 predložila okresnému súdu „*zmenu k návrhu zo dňa 12. augusta 1992*“. Žiadala zrušiť a vyporiadať podielové spoluvlastníctvo (v 2/3) jej syna Mgr. P. Š. s odporkyňou a súčasne navrhla pristúpenie menovaného ako ďalšieho účastníka do konania. Pojednávanie konané 2. októbra 2003 za prítomnosti účastníkov bolo po prednesení návrhu navrhovateľkou, aby okresný súd pripustil pristúpenie jej syna ako ďalšieho účastníka do konania, a súhlasom prednese odporkyne odročené. Uznesením zo 6. októbra 2003 okresný súd pripustil pristúpenie Mgr. P. Š. do konania ako navrhovateľa v druhom rade. Okresnému súdu bolo 24. októbra 2003 doručené na vedomie podanie navrhovateľky z 20. októbra 2003 adresované krajskému súdu, obsahom ktorého je nesúhlas s postupom zákonnej sudkyne v predmetnom konaní a opätovná žiadosť o postúpenie veci inému súdu v rámci Žilinského kraja. Okresný súd 27. októbra 2003 zrušil termín pojednávania stanovený na 25. november 2003. Navrhovateľka 27. októbra 2003 uhradila súdny poplatok za návrh na prikázanie veci inému súdu. Okresný súd 7. novembra 2003 doručil krajskému súdu súdny spis s návrhom navrhovateľky na prikázanie veci.

Okresnému súdu bolo 2. februára 2004 doručené uznesenie krajského súdu sp. zn. 8 NcC 60/03 z 25. novembra 2003, ktorým návrhu navrhovateľky a jej syna

nevyhovet. Zákonná sudkyňa 3. februára 2004 požiadala predsedníčku okresného súdu, aby bola vylúčená z prerokovania a rozhodovania vo veci z dôvodu útokov navrhovateľky. Predsedníčka okresného súdu opatrením z 3. februára 2004 vylúčila JUDr. A. K. z prerokovania a rozhodovania vo veci sp. zn. 10 C 150/1992, pričom ďalší sudca mal byť určený výberom cez podateľňu súdu. Okresný súd 4. februára 2004 nariadil pojednávanie na 15. marec 2004. Na pojednávaní žiadala navrhovateľka vypracovanie nového znaleckého posudku a rozhodnutie súdu o vlastníctve k spoločnému dvoru. Pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že súd vykoná obhliadku na mieste samom 26. marca 2004 o 10.00 h. Okresný súd 27. apríla 2004 vyzval znalca Ing. M. V. na prepracovanie znaleckého posudku č. 5/94 (doplneného posudkom č. 64/02) v súvislosti so zmenou vyhlášky o stanovení všeobecnej hodnoty majetku (nová vyhláška č. 576/2003 Z. z.) v termíne do 31. mája 2004. Znalec 17. mája 2004 oznámil, že je možné vykonať len nové znalecké dokazovanie, a to za predpokladu okresným súdom zvolaného miestneho šetrenia (vzhľadom na obvinenia navrhovateľky). Okresný súd uznesením zo 4. júna 2004 rozhodol o znalečnom pre Ing. M. V., proti ktorému navrhovateľka 27. júna 2004 podala odvolanie. Súdny spis s opravným prostriedkom bol doručený 15. júla 2004 krajskému súdu na odvolacie konanie. Okresnému súdu bolo 4. októbra 2004 doručené uznesenie krajského súdu z 30. augusta 2004, ktorým odvolanie odmietol. Okresný súd 7. októbra 2004 požiadal znalca o dopracovanie znaleckého posudku. Znalec podaním zo 14. októbra 2004 opätovne žiadal zvolanie miestneho šetrenia. Uznesením z 21. decembra 2004 okresný súd ustanovil za znalca Ing. M. V., účastníkom konania uložil zložiť preddavok na trovy a znalcovi uložil určiť všeobecnú hodnotu nehnuteľností v lehote do 31. januára 2005.

Navrhovateľka 3. januára 2005 vzniesla námietku proti ustanoveniu znalca z dôvodu pochybností o jeho nezaujatosti. Okresný súd uznesením z 11. januára 2005 rozhodol, že znalec nie je vylúčený. Odporkyňa 27. januára 2005 podala odvolanie proti uzneseniu z 21. decembra 2004 (proti povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania). Súdny spis bol 9. februára 2005 doručený krajskému súdu na odvolacie konanie. Okresnému súdu bolo 23. júna 2005 doručené uznesenie krajského súdu z 23. mája 2005, ktorým bolo potvrdené prvostupňové rozhodnutie z 21. decembra 2005. Odporkyňa 12. júla 2005 a navrhovateľka 21. júla 2005 požiadali o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Okresnému súdu bolo 29. júla 2005 doručené na vedomie podanie navrhovateľky adresované znalcovi Ing. M. V., ktorým žiadala preložiť miestnu obhliadku nehnuteľností a vytýkala mu postup pri vypracovaní predchádzajúcich znaleckých posudkov. Znalec z dôvodu útokov navrhovateľov požiadal o vylúčenie. Okresný súd uznesením z 23. augusta 2005 rozhodol, že znalec Ing. M. V. nie je vylúčený z vykonávania znaleckých úkonov. Proti uzneseniu sa znalec odvolal a spis bol 21. septembra 2005 predložený krajskému súdu.

Okresnému súdu bolo 16. januára 2006 doručené uznesenie krajského súdu z 31. októbra 2005, ktorým zrušil prvostupňové rozhodnutie o nevyhlúčení znalca a vrátil vec na ďalšie konanie. Okresný súd uznesením z 26. januára 2006 rozhodol, že znalec Ing. M. V. je vylúčený z vypracovania znaleckého posudku a ustanovil znalkyňu Ing. D. K.. Uznesením z 27. januára 2006 priznal Ing. M. V. znaleckú odmenu. Okresnému súdu bolo 21. februára 2006 doručené odvolanie odporkyne proti rozhodnutiu o vylúčení znalca Ing. M. V. Súdny spis bol 1. marca 2006 zaslaný krajskému súdu, ktorý uznesením z 28. apríla 2006 zrušil prvostupňové rozhodnutie o vylúčení znalca z vykonávania úkonov a vrátil vec na ďalšie konanie. Okresný súd opäť rozhodol 14. júna 2006 tak, že znalec Ing. M. V. nie je vylúčený z vykonávania úkonov. Navrhovatelia napadli rozhodnutie odvolaním, ktoré bolo 27. júla 2006 so súdnym spisom predložené krajskému súdu. Okresnému súdu bolo 30. októbra 2006 doručené uznesenie krajského súdu z 29. septembra 2006, ktorým bolo potvrdené prvostupňové rozhodnutie o nevyhlúčení znalca. Okresný súd 2. novembra 2006 vyzval znalca, aby vypracoval znalecký posudok, a 27. novembra 2006 mu oznámil, aby pri vypracovaní znaleckého posudku pokračoval s dedičmi odporkyne (sťažovateľmi).

Okresný súd 31. januára 2007 urgoval u znalca vypracovanie znaleckého posudku. Urgenciu opakoval 15. marca 2007, 16. apríla 2007 a 14. mája 2007 už pod hrozbou využitia poriadkového opatrenia. Znalec Ing. V. okresnému súdu oznámil u, že zvolal miestne šetrenie na 5. máj 2007 a opakovane na 8. september 2007. Znalecký posudok predložil 26. októbra 2007 (všeobecnú hodnotu nehnuteľností určil na 540 000 Sk). Zákonný sudca dal 30. októbra 2007 pokyn na doručenie znaleckého posudku účastníkom konania na vyjadrenie v lehote do 16. novembra 2007. Vyjadrenia sťažovateľky Mgr. L. M.

a navrhovateľky v 1. rade boli okresnému súdu doručené 19. novembra 2007. Mgr. M. uviedla, že nemá k znaleckému posudku námietky, navrhovateľka v 1. rade oznámila, že so znaleckým posudkom nesúhlasí. Okresný súd zaslal 20. novembra 2007 nesúhlasné stanovisko navrhovateľky v 1. rade na vyjadrenie znalcovi a 4. decembra 2007 zaslal znalecký posudok sťažovateľovi MVDr. J. V., ktorý 4. januára 2008 oznámil, že súhlasí s jeho závermi v plnom rozsahu.

Okresný súd 4. februára 2008 uskutočnil pojednávanie v neprítomnosti navrhovateľov, na ktorom sa sťažovatelia vyjadrili k záverom znaleckého posudku. Na pojednávaní 20. marca 2008 okresný súd ukončil dokazovanie a pojednávanie odročil za účelom vyhlásenia rozsudku. Dňa 25. marca 2008 okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým zrušil podielové spoluvlastníctvo k nehnuteľnostiam, prikázal ich do výlučného vlastníctva tomu navrhovateľovi, ktorý mal k tej-ktorej nehnuteľnosti spoluvlastnícky podiel vo výške dvoch tretín, a prikázal navrhovateľom vyplatiť sťažovateľom z titulu vyporiadania finančnú náhradu. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 25. júna 2008.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov, a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (napr. IV. ÚS 59/03), pričom tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím, nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná (I. ÚS 76/03, II. ÚS 157/02). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (napr. III. ÚS 127/03).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokovanej veci.

1. Posudzovaná vec tvorí podľa názoru ústavného súdu, súčasť bežnej rozhodovacej agendy prvostupňových súdov, a nie je právne zložitá. Vzhľadom na nutnosť znaleckého dokazovania možno konštatovať určitú skutkovú zložitosť veci, avšak nie do tej miery, aby odôvodnila doterajšiu dĺžku sporu. Ústavný súd v náleze č. k. I. ÚS 62/05-18 z 28. septembra 2005 vo veci sťažnosti navrhovateľky pri posudzovaní zložitosti veci

konštatoval, že na dĺžku konania majú vplyv aj napäté príbuzenské vzťahy medzi účastníkmi. Na tomto názore ústavný súd zotrúva. Zároveň ale považuje za potrebné uviesť, že konanie v trvaní viac ako pätnásť rokov na jednom stupni súdnictva je z ústavného hľadiska neprimerané akémukoľvek právne a skutkovo zložitému sporu.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priedahov v súdnom konaní, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov súdneho konania. Sťažovatelia vstúpili do konania ako právni nástupcovia po úmrtí ich matky A. V. (30. augusta 2006). Ústavný súd v súvislosti so zmenou účastníkov konania na základe univerzálnej sukcesie vychádza so svojej judikatúry (napr. I. ÚS 197/05), podľa ktorej sťažovatelia môžu uplatňovať právo na konanie bez zbytočných priedahov aj pre štádium konania, ktoré tejto zmene predchádzalo. Preto ústavný súd v rámci druhého kritéria posudzoval aj správanie právnej predchodkyne sťažovateľov, ktorá bola účastníčkou podstatnej časti konania.

Ústavný súd z prehľadu spisu okresného súdu zisťil, že matka sťažovateľov čiastočne prispela k dĺžke konania tým, že jej právna zástupkyňa nereagovala na výzvu okresného súdu z 23. marca 2000 a 17. mája 2000, aby špecifikovala svoj návrh na rozhodovanie o veci.

Naproti tomu využitie procesných úkonov, a to podanie odvolania proti uzneseniu o zastavení konania z 10. januára 1997, pretože nesúhlasila so späťvzatím návrhu navrhovateľkou, podanie odvolania proti uzneseniu o povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania z 21. decembra 2004, ako aj podanie odvolania proti uzneseniu o vylúčení znalca Ing. V. z 26. januára 2006 nemožno považovať za bezdôvodné predĺžovanie konania zo strany matky sťažovateľov. Ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti vyslovil, že využitie procesných úkonov, ktoré zákon poskytuje účastníkom na ochranu ich práv, nemôže ísť ani na vrub súdu, ani na vrub účastníkom konania (napr. II. ÚS 41/97, I. ÚS 51/01, I. ÚS 15/02, III. ÚS 91/02). Zodpovednosť v takomto prípade však nemožno spravidla pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (napr. II. ÚS 52/99, III. ÚS 127/03).

Vzhľadom na zanedbateľný vplyv predĺženia konania spôsobeného oneskorenými reakciami právnej zástupkyne matky sťažovateľov k celkovej dĺžke konania a s prihliadnutím na aktívny prístup matky sťažovateľov, keď urgovala postup okresného súdu, ústavný súd konštatoval, že správanie sťažovateľov ani ich právnej predchodkyne nemalo negatívny vplyv na dĺžku konania.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska existencie zbytočných prietáhov hodnotil postup okresného súdu v napadnutom konaní. Vychádzal pritom so svojej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou príslušného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie k odstráneniu právnej neistoty účastníka konania (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04).

Ústavný súd v náleze č. k. I. ÚS 62/05-18 z 28. septembra 2005 konštatoval, že okresný súd bol v konaní sp. zn. 10 C 150/1992 bez akýchkoľvek zákonných dôvodov nečinný, resp. nevykonal vo veci žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty účastníkov v období:

„- od 30. mája 1994 (zaslanie súdneho spisu znalcom) do 26. februára 1996 (výzva znalcom), t. j. v trvaní 21 mesiacov;

- od 10. januára 1997 (uznesenie o zastavení konania) do 18. augusta 1997 (doručenie druhostupňového rozhodnutia účastníkom konania), t. j. v trvaní vyše 7 mesiacov (keď sa konalo o odvolaní proti rozhodnutiu okresného súdu vydanom v rozpore s existujúcim skutkovým stavom);

- od 27. augusta 1998 (zrušenie stanoveného termínu pojednávania) do 16. septembra 1999 (výzva okresného súdu sťažovateľke), t. j. v trvaní 12 mesiacov a 3 týždňov (keď počas tejto doby okresný súd dopytom zo 17. februára 1999 najprv zisťoval, kto bude sťažovateľku v spore zastupovať, a zo 16. septembra 1999, či sťažovateľka trvá na podanom návrhu);

- od 6. júla 2001 (doručenie druhostupňového rozhodnutia okresnému súdu) do 25. júla 2002 (stanovenie termínu pojednávania), t. j. v trvaní 12 mesiacov a 3 týždňov (keď okresný súd doručoval druhostupňové rozhodnutie účastníkom);

t. j. spolu viac ako 53 mesiacov (viac ako 4 roky).“

Uvedené obdobia nečinnosti nemožno kvalifikovať inak ako zbytočné prieťahy, ktoré boli spôsobené postupom okresného súdu.

Aj keď postup okresného súdu v nasledujúcom období nebol poznačený nečinnosťou, jeho procesné úkony neboli efektívne, pretože nesmerovali k čo najskoršiemu skončeniu sporu meritórnym rozhodnutím. Okresný súd 27. apríla 2004 vyzval znalca, aby prepracoval znalecký posudok vzhľadom na zmenu právnej úpravy ustanovenia všeobecnej hodnoty majetku (predošlý posudok bol predložený 30. septembra 2002, prvý posudok ešte 17. marca 1994). Znalec 17. mája 2004 oznámil, že možno vykonať len nové znalecké skúmanie. Okresný súd ho ešte raz 7. októbra 2004 požiadal o dopracovanie znaleckého posudku, až ho napokon ustanovil do konania uznesením z 21. decembra 2004. Znalecký posudok bol okresnému súdu predložený 26. októbra 2007, teda takmer po troch rokoch od ustanovenia znalca. Aj keď sa v roku 2005 a 2006 rozhodovalo opakovane na dvoch stupňoch konania o návrhu znalca na jeho vylúčenie, ústavný súd nepovažuje postup okresného súdu za efektívny, pretože po konečnom rozhodnutí o nevyhlúčení znalca trvalo znalecké skúmanie takmer celý rok (2. novembra 2006 okresný súd vyzval znalca, aby vypracoval posudok a znalec predložil posudok 26. októbra 2007).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 150/1992 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie,

opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal.

Keďže konanie okresného súdu vedené pod sp. zn. 10 C 150/1992 bolo právoplatne skončené ešte pred vydaním tohto nálezu ústavného súdu, neprichádzalo už do úvahy, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa odseku 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Keďže ústavný súd rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovatelia si ho uplatnili každý v sume po 200 000 Sk vzhľadom na dlhodobú právnu neistotu, nemožnosť užívať svoj majetok, negatívny dopad na súkromné vzťahy účastníkov konania a poukázali aj na to, že ich matka ako pôvodná účastníčka konania sa nedožila skončenia sporu.

Vzhľadom na dĺžku konania, zistené obdobia zbytočných prietáhov, ako aj so zreteľom na skutočnosť, že okresný súd už o veci rozhodol a jeho rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť, považoval ústavný súd za spravodlivé a primerané všetkým okolnostiam prípadu priznať sťažovateľom finančné zadosťučinenie každému po 80 000 Sk.

Pretože sťažovatelia boli v konaní pred ústavným súdom úspešní, rozhodol ústavný súd podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania, ktoré im vznikli

v súvislosti s právnym zastúpením advokátom Mgr. R. H., N. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej pomoci s režijným paušálom po zvýšení o daň z pridanej hodnoty, ktorej platiteľom je právny zástupca sťažovateľov, podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov v sume uplatnenej v sťažnosti, t. j. 12 850,40 Sk.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. júla 2008